7/5078

T.C.
MALİYE BAKANLIĞI
Gelirler Genel Müdürlüğü

SAYI : B.07.0.GEL.0.82-8211-393 06.04.05-015350
KONU: Soru Önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA
(Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı)

İlgi : 08.03.2005 gün ve A.01.0.GNS.0.10.00.02/9600 sayılı yazınız.

Diyarbakır Milletvekili sayın Muhsin KOÇYİĞİT'in tarafıma tevcih ettiği 7/5078 esas no.lu yazılı soru önergesinde yer alan hususlara ilişkin cevabımız aşağıda açıklanmıştır

Bilindiği gibi, vergilendirme süreci tarh, tebliğ, tahakkuk ve tahsil işlemlerinden oluşmaktadır. Verginin tarhı, vergi alacağının kanunlarında gösterilen matrah ve nispetler üzerinden vergi dairesi tarafından hesaplanarak bu alacağı miktar itibariyle tespit eden idari bir işlemdir.

Uzlaşma, mükelleflerin adlarına yapılan tarhiyatı yargıya götürmeden önce başvurdukları idari sulh müessesesidir. Uzlaşmada izlenen amaç, mükellef ile idare arasındaki uyuşmazlıkları yargı öncesi aşamada giderip vergi alacağını kesinleştirmek ve bu suretle verginin hazineye bir an önce intikalini sağlamaktır.

Bu müessese, henüz tarhiyat aşamasında olan ve tutar itibarıyla kesinleşmemiş bulunan vergi ve cezaların idari yoldan halli için getirilmiştir. İdarece yapılmış olan tespitlere göre önerilen ve ilgisine tebliğ edilen tarhiyatlara karşı çeşitli yasal yollarla haklarını arama imkanı bulunan mükelleflerin, bu haklarını kullanmaktan vazgeçerek idare ile anlaşmasına zemin hazırlamaktadır.

Yasal yollardan geçerek kesinleşen vergi ve cezaların, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından çıkarılacak mali af kanunları dışında hiçbir merci tarafından kaldırılması veya indirime tabi tutulması mümkün değildir. Dolayısıyla, uzlaşma komisyonlarının kesinleşmiş vergi ve ceza borçlarını azaltmak veya ortadan kaldırmak gibi bir yetkisi bulunmamaktadır. Yukarıda da belirtildiği gibi, uzlaşma komisyonlarının karara bağladığı vergi ve ceza, henüz tarhiyat (iddia) aşamasında bulunan ve bu aşamada tahsili mümkün olmayan muhtemel alacaklardandır.

Uzlaşma müessesesinde mükellef tarafından amaçlanan, adına tarh edilen vergi ve kesilen cezanın kesinleşecek miktarı konusunda vergi idaresi ile karşılıklı mutabakata varmaktır. Uzlaşma komisyonlarının böyle bir takdir yetkisinin olmaması durumunda mükelleflerin tarhiyata karşı tanınmış olan haklardan uzlaşma talep etme haklarını seçmelerinin herhangi bir anlamı da olmayacaktır.

Uzlaşmalarda; tarhiyatın dayanağını oluşturan inceleme raporunda eleştiri konusu yapılan hususların yoruma ve tartışmaya açık olması, benzeri olaylarda yargının konuya yaklaşımı, tarhiyatın yargı mercilerinde dava konusu yapılması halinde idare aleyhine sonuçlanma ihtimali, matrah farkının takdir komisyonu kararına dayanıp dayanmadığı, konu hakkında Bakanlıkta oluşmuş müstekar kanaat bulunup bulunmadığı, mükellefin vergiye uyum sicili ve ödeme gücü gibi kriterler dikkate alınarak uzlaşma görüşmeleri sonuçlandırılmaktadır. Önerilen tarhiyatın idarenin konuya ilişkin kesinlik kazanmış görüşlerine aykırılık teşkil etmesi, yasal dayanağının olmaması veya maddi hata içermesi hallerinde salınan vergi ve/veya cezanın tamamının sıfırlanması yoluna da gidilmektedir.

Böylece bir taraftan yargının yükü hafifletilirken diğer taraftan vergi alacağının hazineye intikal süresi kısaltılmaktadır. Herhangi bir tarhiyat uyuşmazlık konusu yapıldığında yargılama sürecinin uzun sürmesi ve idare için risk taşıması hususu da dikkate alındığında, yukarıda belirtilen kriterler çerçevesinde saptanan bir miktarın ihtilafsız ödenmesi hem mükellefler, hem de idare açısından yararlı olmaktadır.

Tarh edilen vergi ve kesilen cezanın kesinleşecek miktarı konusunda vergi idaresi ile mükellefin pazarlık sonucu anlaşmaları şeklinde tanımlanabilecek uzlaşma müessesesi, 1963 yılında vergi hukukuna girmiş, Merkezi Uzlaşma Komisyonu ilk olarak 1984 yılında teşekkül etmiş olup, bugüne kadarki bütün Merkezi Uzlaşma Komisyonlarında olduğu gibi, bugün de yukarıda belirtilen kriterler esas alınarak uzlaşma talepleri incelenmekte ve sonuçlandırılmaktadır.

Ayrıca Merkezi Uzlaşma Komisyonu tarafından uzlaşma konusu yapılan tarhiyatın miktarına göre uzlaşma yapılmamakta, yukarıda belirtilen kriterler dikkate alınarak tarhiyat kısmen veya tamamen kaldırılmaktadır. Bakanlığımız Merkezi Uzlaşma Komisyonu dışındaki ilçe ve il uzlaşma komisyonlarınca da aynı kriterlere göre uzlaşılmaktadır.

Tarh edilen vergi ve kesilen cezalara karşı mükelleflerin, dava yoluna başvurma, ceza indirimi talep etme veya uzlaşma talebinde bulunma hakları vardır. Tahakkuk, mükellefin kendisine tanınmış olan bu haklarını kullanmasına göre gerçekleşmektedir.

Diğer taraftan, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 5'inci maddesinde vergi mahremiyeti konusuna yer verilmiş olup bu maddede, "Aşağıda yazılı kimseler görevleri dolayısıyla, mükellefin ve mükellefle ilgili kimselerin şahıslarına, muamele ve hesap durumlarına, işlerine, servetlerine ve mesleklerine müteallik olmak üzere öğrendikleri sırları veya gizli kalması lazım gelen diğer hususları ifşa edemezler ve kendilerinin veya üçüncü şahısların nef' ine kullanamazlar;

1.Vergi muameleleri ve incelemeleri ile uğraşan memurlar;
2.Vergi mahkemeleri, bölge idare mahkemeleri ve Danıştayda görevli olanlar;
3.Vergi kanunlarına göre kurulan komisyonlara iştirak edenler;
4.Vergi işlerinde kullanılan bilirkişiler.

Bu yasak, yukarıda yazılı kimseler, bu görevlerinden ayrılsalar dahi devam eder..." hükmü yer almaktadır.

Yukarıda yer verilen madde hükmüne göre, Bakanlığımızın vergi muameleleri ve vergi incelemeleri ile uğraşan memurları; mükellefin ve mükellefle ilgili kimselerin şahıslarına, muamele ve hesap durumlarına, işlerine, işletmelerine, servetlerine veya

mesleklerine müteallik olmak üzere öğrendikleri sırları veya gizli kalması lazım gelen diğer hususları ifşa edemezler. Bu hükme aykırı hareket edenler hakkında, Vergi Usul Kanununun 362 nci maddesi uyarınca Türk Ceza Kanununun 198 inci maddesinde yazılı cezanın iki katı hükmolunur.

Yukarıda yapılan açıklamalar çerçevesinde önergede yer alan sorulara ilişkin olarak;

1.Vergi Usul Kanununun 5 inci maddesindeki vergi mahremiyeti kapsamında olduğundan bilgi verilememektedir.

2. Mükellef tarafından uzlaşmaya konu olan vergi ve cezalarda hangi oranda indirim yapılacağı hususunda uzlaşma komisyonlarına takdir hakkı tanınmıştır. Bu takdir hakkı kullanılırken yukarıda belirtilen objektif kriterler dikkate alınmak suretiyle indirimler yapılmaktadır.

3. Basın kuruluşlarının, 2003 ve 2004 yıllarında Merkezi Uzlaşma Komisyonuna intikal eden herhangi bir uzlaşma talebinin olmadığı görülmüştür.

4. 2003 yılında Merkezi Uzlaşma Komisyonunda 38, 2004 yılında ise 81 mükellefin uzlaşma talebi incelenerek sonuçlandırılmış olup, 2003 yılında uzlaşma konusu yapılan vergi miktarı toplamı 57.255.891.533.000.-TL, 2004 yılında ise 341.872.754.241.000.-TL'dir.

5. Yukarıda da belirtilmiş olduğu gibi uzlaşma komisyonlarının, mükelleflerin tahakkuk etmiş vergi borçlarını kısmen veya tamamen silmek veya affetmek gibi yasal yetkisi bulunmamakta, yalnızca tarhiyatlar konusunda uzlaşma yetkisi bulunmaktadır.

6. Herhangi bir vergilendirme işleminde Vergi Usul Kanununun 116 ncı ve müteakip maddelerinde tanımlanan nitelikte bir vergi hatası yapıldığının tespit edilmesi halinde, bu hata yine aynı Kanunun düzeltme hükümlerine göre düzeltilebilmektedir. Mükelleflerin adlarına yapılan tarhiyatla ilgili olarak düzeltme talep etme haklarının yanı sıra tarhiyata karşı dava yoluna başvurma, ceza indirimi talep etme veya uzlaşma talebinde bulunma hakları da vardır. Tahakkuk, mükellefin kendisine tanınmış olan bu haklarını kullanmasına göre gerçekleşmektedir. Dolayısıyla tarhiyata karşı uzlaşma talebinde bulunan mükelleflerin bu taleplerinin yetkili uzlaşma komisyonunca incelenip sonuçlandırılması kanunun amir hükmü gereğidir.

Bilgilerinize arz ederim.

Kemal UNAKITAN
Maliye Bakanı